

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет
“ 19 ” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність СЗ «Міжнародні відносини»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, д-р. політ. наук Андрій ГОЛЬЦОВ

Київ – 2025 р.

1. Опис навчальної дисципліни Міжнародні системи та глобальний розвиток

Навчальна дисципліна «Міжнародні системи та глобальний розвиток» належить до обов'язкових дисциплін при підготовці здобувачів вищої освіти з галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С3 «Міжнародні відносини», освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» другого (магістерського) рівня. Розвиток сучасних міжнародних систем відбувається в складних умовах під дією численних викликів – глобальних, регіональних, локальних. Тому існують актуальні проблеми оптимізації геопросторових структур та функцій наявних міжнародних систем в умовах розвитку глобальних процесів. Магістри міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій мають бути здатними для виконання фахових завдань у справі розв'язання зазначених вище проблем. Навчальна дисципліна складається з двох змістових модулів: «Міжнародні системи та їхній розвиток» та «Міжнародні системи в глобалізованому світі».

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>магістр</i>	
Спеціальність	<i>С3 «Міжнародні відносини»</i>	
Освітня програма	<i>«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	<i>1</i>	<i>1</i>
Семестр	<i>1</i>	<i>1</i>
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>8 год.</i>
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>74 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>2 год.</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти наукових знань щодо формування та розвитку міжнародних систем, їхніх трансформацій та сучасного функціонування в умовах глобалізації суспільного життя; формуванні вмій та навичок студентів проводити дослідження міжнародних систем у контексті глобального розвитку людства.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	ла	і	с. р.		л	п	ла	і	с. р.	
	го	б	н	д		го	б	н	д					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Міжнародні системи та їхній розвиток														
Тема 1. Системний підхід у дослідженнях міжнародних відносин	1-2	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10	
Тема 2. Міжнародні системи: теоретико-методологічні засади дослідження	3-4	11	2	2	-	-	7	11	1	1	-	-	9	
Topic 3. The Emergence and Development of International Systems / Тема 3. Виникнення та розвиток міжнародних систем	5-6	11	2	2	-	-	7	12	1	1	-	-	10	
Тема 4. Глобалізація. Проблеми глобалізації	7-8	12	2	2	-	-	8	11	1	1	-	-	9	
Разом за змістовим модулем 1		46	8	8	-	-	30	46	4	4	-	-	38	
Змістовий модуль 2. Міжнародні системи в глобалізованому світі														
Тема 5. Міжнародні безпекові системи	9-10	11	2	2	-	-	8	11	1	1	-	-	10	
Тема 6. Геополітичний вимір глобалізації.	11	11	1	1	-	-	8	11	1	1	-	-	9	

Геопросторові політичні системи													
Тема 7. Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	12-13	11	2	2	-	-	7	11	1	1	-	-	9
Тема 8. Глобальні культурно-цивілізаційні процеси. Культурно-цивілізаційні системи	14-15	11	2	2	-	-	7	11	1	1	-	-	9
Разом за змістовим модулем 2		44	7	7	-	-	30	44	4	4	-	-	36
Усього годин		90	15	15	-	-	60	90	8	8	-	-	74

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Системний підхід до вивчення міжнародних відносин	2
2	Міжнародні системи	2
3	The Emergence and Development of International Systems / Виникнення та розвиток міжнародних систем	2
4	Глобалізація. Проблеми глобалізації	2
5	Міжнародні безпекові системи	2
6	Геополітичний вимір глобалізації. Геопросторові політичні системи	1
7	Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	2
8	Культурно-цивілізаційна глобалізація. Локальні культурно-цивілізаційні системи	2
	Разом	15

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Системний підхід до вивчення міжнародних відносин	2
2	Міжнародні системи	2
3	Виникнення та розвиток міжнародних систем	2
4	Глобалізація. Проблеми глобалізації	2
5	Міжнародні безпекові системи	2
6	Геополітичний вимір глобалізації. Геопросторові політичні системи	1
7	Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	2
8	Культурно-цивілізаційна глобалізація. Локальні	2

	культурно-цивілізаційні системи	
	Разом	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Системний підхід до вивчення міжнародних відносин	8
2	Міжнародні системи	7
3	Виникнення та розвиток міжнародних систем	7
4	Глобалізація. Проблеми глобалізації	8
5	Міжнародні безпекові системи	8
6	Геополітичний вимір глобалізації. Геопросторові політичні системи	8
7	Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	7
8	Глобалізація в культурній сфері. Локальні культурно-цивілізаційні системи	7
	Разом	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист рефератів;
- самооцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, написання реферату).

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Міжнародні системи та їхній розвиток		
Семінарське заняття 1. Системний підхід до вивчення міжнародних відносин	ПРН 2, 6. У тому числі, критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку. Знати загальні положення системної теорії в наукових дослідженнях, основні засади системного підходу. Вміти виявляти підсистеми та елементи в структурі системи. Володіти основними вміннями та навичками структурно-функціонального аналізу. Аналізувати процеси регіоналізації, глокалізації, глобалізації у сучасному світі.	10
Завдання для самостійної роботи		5
Семінарське заняття 2. Міжнародні системи		10
Завдання для самостійної роботи.		5
Семінарське заняття 3. Виникнення та розвиток міжнародних систем		10
Завдання для самостійної роботи		5
Реферат (з теми за вибором студента)		10
Семінарське заняття 4. Глобалізація. Проблеми глобалізації		10
Завдання для самостійної роботи		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Міжнародні системи в глобалізованому світі		
Семінарське заняття 5. Міжнародні безпекові системи	ПРН 2, 6. У тому числі, критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку. Розуміти сутність регіональної та глобальної безпеки. Виявляти основні геополітичні фактори виникнення та розвитку міжнародних систем. Аналізувати сучасне світове господарство як систему з численними підсистемами. Знати провідні цивілізаційні теорії. Виявляти проблеми розвитку культурно-цивілізаційних спільнот.	10
Завдання для самостійної роботи		5
Семінарське заняття 6. Геополітичний вимір глобалізації. Геопросторові політичні системи		10
Завдання для самостійної роботи.		5
Семінарське заняття 7. Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи		10
Завдання для самостійної роботи		5
Реферат (з теми за вибором студента)		10
Семінарське заняття 8. Глобалізація в культурній сфері. Локальні культурно-цивілізаційні системи		10
Завдання для самостійної роботи		5
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70	
Екзамен	30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедайннів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Порушення норм академічної доброчесності при виконанні студентами наукових та навчальних робіт є неприпустимим. Несамостійне виконання тестових завдань, списування під час виконання модульного та семестрового контролю (екзамену) заборонені (зокрема, не допускається використання мобільних девайсів). Наукові роботи студентів, їхні реферати мають містити правильно оформлені посилання на використані джерела та літературу.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4821>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Глобальна економіка : навч. посіб. / О. В. Довгаль, У. Я. Андрусів, О. В. Ткаліч, О. С. Павленко. Івано-Франківськ : ФОП Супрун В.П., 2022. 262 с.
2. Глобальна економіка : навч. посіб. / Н. М. Вдовенко, Л. В. Богач, В. Л. Герасимович та ін. Київ : НУБіП України, 2021. 319 с.
3. Глобальна та національна безпека: підручник / В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянюк та ін. ; за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2021. 784 с.
4. Глобальні виклики сучасності: суспільно-географічний вимір : монографія / за ред. В. К. Кіптенко, Б. П. Яценка. Київ : Київський університет, 2021. 255 с.
5. Дністрянський М. С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 154 с.
6. Зінченко В. В. Глобалізація і глобалістика : навч. посіб. Львів: «Новий Світ-2000», 2022. 428 с.
7. Капітоненко М. Г. Теорія міжнародних відносин. Чернівці : Книги XXI століття, 2021. 272 с.
8. Кулініч М. А., Татаренко Н. О., Циватий В. Г. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / за ред. Л. Д. Чекаленко. Київ : ДАУ, 2022. 628 с.
9. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин : підручник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка ; Київ : Знання, 2021. 407 с.
10. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / В. А. Манжоло та ін.; кер. авт. кол. О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжоло. Київ : Київський університет, 2021. 601 с.

11. Прокопенко Т. О. *Теорія систем і системний аналіз : навч. посіб.* Черкаси : ЧДТУ, 2022. 139 с.
12. Резнікова О. О. *Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія.* Київ : НІСД, 2022. 532 с.
13. Ситник Г. П. *Воєнно-політичні конфлікти та міжнародна безпека: курс лекцій.* К: ТОВ «САК Лтд.», 2023. 92 с.
14. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. *Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : навч. посіб.* Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 556 с.
15. *Сучасні економічні теорії глобальних систем: навч. посіб.* / Г. І. Башнянин та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів : Новий Світ, 2021. 366 с.
16. *Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика / М. П. Требін та ін. ; за ред. М. П. Требіна.* Харків: Право, 2022. 538 с.
17. Туленков М. В. *Теорія систем і системний аналіз у соціології: підручник.* Київ : Каравела, 2021. 596 с.

Допоміжні

18. Вовк Р. В. *Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб.* Київ : Знання, 2021. 246 с.
19. Бебик В. М., Шергін С. О., Дегтерьова Л. О. *Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: навч. посіб.* Київ : Університет «Україна», 2021. 208 с.
20. Білорус О. Г., Мацейко Ю. М., Вітер І. І. *Глобальні стратегії Євросоюзу : монографія.* Київ, 2022. 528 с.
21. *Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір : монографія / Любіцева О. О. та ін.* Київ : Київський університет, 2021. 160 с.
22. *Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посіб. / В. А. Мандрагеля та ін. ; за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої.* Київ : НАДУ, 2022. 286 с.
23. Книш М. М., Котик Л. І. *Політико-географічна глобалістика : навч. посіб.* Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. 484 с.
24. Мартен Д., Мецжер Ж. Л., П'єр Ф. *Метаморфози світу: Соціологія глобалізації ; пер з фр.* Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2022. 302 с.
25. Недбай В. В. *Світова політика сучасності: навч. посіб.* Миколаїв : Швець В. Д., 2021. 237 с.
26. Павлов О. І. *Тенденції розвитку цивілізацій у контексті глобалізації: навч. посіб.* Одеса: Астропринт, 2022. 288 с. [Електронний ресурс].
27. Потехін О. В., Тодоров І. Я. *Глобалізація безпеки : навч. посіб.* Донецьк : Ноулідж, Донецьк. від-ня, 2021. 246 с.
28. Пронь С. В. *Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914-2014 років : навч. посіб.* Миколаїв : Іліон, 2022. 243 с.
29. *Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах : монографія / В. М. Бебик та ін.* Київ : Вадекс, 2021. 442 с.
30. Турчин Я. Б., Демчишак Р. Б., Плазова Т. І. *Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.) : навч. посіб.* Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2023. 140 с.

31. *Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин : підручник / В. А. Манжоло та ін.; кер. авт. кол. В. А. Манжоло; за ред. Л. В. Губерського. Київ : Київський університет, 2021. 512 с.*
32. *Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2022. 576 с.*
33. *Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2023. 608 с.*
34. *Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648–1918) : підручник. Київ : ВД «Персонал», 2021. 224 с.*
35. *Чугаєв О. А. Глобальні виміри економічної сили країни : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. 495 с.*
36. *Acharya A., Buzan B. The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR at its Centenary. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 392 p.*
37. *Art R., Jervis R. International Politics: Enduring Concepts and Contemporary Issues. 13th ed. London : Pearson Education, 2022. 583 p.*
38. *Buzan B., Little R. International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations. Oxford : Oxford University Press, 2021. 472 p.*
39. *Dalby S. Anthropocene Geopolitics: Globalization, Security, Sustainability. Ottawa : University of Ottawa Press, 2023. 250 p.*
40. *Frost M. Global Ethics: Anarchy, Freedom and International Relations. London ; New York : Routledge, 2021. 182 p.*
41. *Globalization as Evolutionary Process: Modeling Global Change (Rethinking Globalizations) / G. Modelski, T. Devezas, W. Thompson(eds.). – London: Routledge, 2021. 464 p.*
42. *International Politics: Classic and Contemporary Readings / S. Handler, R. Person (eds.) 2th ed. Washington, DC: CQ Press, 2021. 456 p.*
43. *International Relations Theories: Discipline and Diversity / T. Dunne, M. Kurki, S. Smith (eds.). 4th ed. Oxford : Oxford University Press, 2022. 400 p.*
44. *Telo M. Regionalism in Hard Times. Competitive and Post-Liberal Trends in Europe, Asia, Africa, and the Americas. London, N.Y. : Routledge, 2021. 86 p.*
45. *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations / J. Baylis, S. Smith, P. Owens (eds.). 7th ed. Oxford : Oxford University Press, 2022. 610 p.*
46. *Womack B. Asymmetry and International Relations. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 244 p.*

Електронні інформаційні ресурси

1. *Міністерство закордонних справ України. URL : <https://mfa.gov.ua>*
2. *Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>*
3. *Brookings Institution. URL : <https://www.brookings.edu/>*
4. *Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>*
5. *Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>*
6. *European Union (EU). URL : https://europa.eu/european-union/index_en*

7. *Institute for the Study of War (ISW)*. URL : <https://www.understandingwar.org/>
8. *North Atlantic Treaty Organization (NATO)*. URL : <https://www.nato.int/>
9. *Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)*. URL : <https://www.oecd.org/>
10. *RAND («Research and Development») Corporation*. URL : <https://www.rand.org/>
11. *Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)*. URL : <https://www.sipri.org/>
12. *The Center for Strategic and International Studies (CSIS)*. URL : <https://www.csis.org/>
13. *The Club of Rome*. URL : <https://www.clubofrome.org/>
14. *United Nations (UN)*. URL : <https://www.un.org/en/>